

Otázka: Periodizace antické filozofie, předsokratovské etapy

Předmět: Filozofie, Společenské vědy

Přidal(a): eIII

ANTICKÁ FILOZOFIE

Antická filozofie bývá běžně dělena na následující etapy:

- **I. Předsokratovská filozofie** (přelom 7. a 6. – 5. století př.n.l.) – přechod od mýtu k logu, přírodní filozofové a hledání pralátky
- **II. Vrcholná (klasická) filozofie** (5. století př.n.l. – 322 př.n.l.) – Sokrates, Platon, Aristoteles
- **III. Helénistické období** (322 př.n.l. – 592 n.l.)

Předsokratovská filozofie

Typický je bohatý kulturní život a střed civilizací, další znaky předsokratovské filozofie jsou:

- Vytváření 1. filozofických pojmů
- Spekulativní filozofie – závěry, které nejsou podloženy vědecky
- Ontologické otázky (jsoucno, bytí atd.)
- Hledání pralátky (voda, oheň, země, vzduch)
- Do filozofie se řadí všechny vědy

MILÉŤANÉ

- Označení filozofů pocházejících z města Milétos, ve své době nejrozvinutější řecké osady na západním pobřeží Malé Asie.

Thales (624-547 př.n.l.)

- filozof a matematik
- pralátka = voda
- otázka: Co je v životě nejjednodušší (poradit druhému) a nejtěžší (poradit sám sobě)?
- „*Poznej sám sebe.*“

Anaximandros (610-546 př.n.l.)

- pralátka = *apeiron* (to, co nemá hranic, může být základem bytí)

Anaximenes (585-524 př.n.l.)

- pralátka = vzduch

HERAKTEITOS Z EFEZU (540-480 př.n.l.)

- „*temný filozof*“ - vzdal se všeho bohatství
- filozof poustevník
- pralátka = oheň
- **dialektika** = umění rozmlouvat
 - neustálá proměna a vývoj světa i lidí
- „*Nevstoupíš dvakrát do stejné řeky.*“, „*Vše plyne.*“, „*Boj je otcem a králem všeho.*“
- protiklady proti sobě bojují, ale potřebují se (zdraví X nemoc)

PYTHAGORAS ZE SAMU (580-500 př.n.l.)

- matematik a filozof
- jako 1. se nazval filozofem
- působí na území dnešní jižní Itálie a Sicílie
- vytvoření filozoficko-náboženské školy – vzdělávali se, věřili v reinkarnaci
- základem veškerého bytí je číslo, které lze převést do geometrie (1 bod, 2 přímka, 3 trojúhelník a 4 krychle), magické číslo 10
- pojem kosmos – vesmír, uspořádanost světa (celý svět je kosmem – řádem)

ELEATÉ

- Skupina filozofů ze školy ve městě Elea, dnes jihoitalská Velia. Eleaté poukazují na vztah mezi pravým poznáním a pouhým zdáním.

Xenofanes (570-500 př.n.l.)

- básník, filozof
- monoteismus (z řeckého *mono* = jeden a *teus* = bůh), „Má-li být Bůh neomezený, musí být jen jeden.“
- napadá antropomorfní božstvo (bohové s lidskou podobou)
- otázka: „*Nebytí není.*“

„*Pohyb není.*“

Parmenides (540-480 př.n.l.)

- filozof
- rozvíjí myšlenku o nebytí, existuje pouze neměnné jsoucno (vedle jsoucího není nejsoucí, jsoucí je jedno a nemůže být nic jiného)
- „*Nejsoucno (prázdnost) není a nemůže být myšleno.*“
- „*Pohyb není.*“ (rozum > smysly), předpokladem pohybu je nejsoucno

Zenon (490-430 př.n.l.)

- filozof, Parmenidův žák
- nejsoucno není
- uvádí důkazy, že pohyb není
- **aporie** = paradoxy, důkazy, logické argumenty proti pohybu (půlení, Achilles a želva)

Statické pojetí světa u eleatů

- Parmenides, vůdčí osobnost statického pojetí světa, učil o jednotě, věčnosti a neproměnnosti dokonalého bytí. Je tedy pouze jsoucí, nejsoucí nemůže být, protože je nesmyslné tvrdit, že nejsoucno je. Pokud není nejsoucí, nemůže být pohyb: vznik (pohyb od nebytí k bytí), zánik (pohyb od bytí k nebytí), pohyb od bytí k jinému bytí (je pouze jedno bytí). Změnu lze pojmenovat pouze jako naše zdání.
- Jeden ze Zenonových důkazů: „Jestli chci přejít z místa A do místa B, musím projít místem C, které je v polovině mezi místy A a B. Jestliže chci přejít z místa A do místa C, musím projít místem D, které je v polovině mezi místy A a C. Tak v půlení své trasy mohu pokračovat do nekonečna. Nemohu projít nekonečným počtem míst v konečném času svého života. Tedy jakýkoliv můj pohyb (vykročení z místa A) je nemožný.“

ATOMISTÉ

Leukippos (500-440 př.n.l.)

- atomů je nekonečně mnoho
- atomy mají různé tvary, podléhají změnám
- atomy jsou jsoucno, pohybují se v prázdnu (nejsoucno)

Demokritos (460-370 př.n.l.)

- plno = jsoucno, prázdno = nejsoucno
- atomy se liší (např. tvarem), spojují se

SOFISTÉ

- na rozhraní předsokratovské a vrcholné řecké filozofie
- učili lidi argumentovat za peníze

Protagoras (481-411 př.n.l.)

- relativismus v hodnotách
 - (pravda – každý člověk má jinou pravdu)
 - (spravedlnost – znamená pro každého něco jiného)
- stal se terčem kritiky – popírá morální hodnoty člověka

Gorgias (483-375 př.n.l.)

soud:

- 1. nic není
- 2. je-li něco, nemůžu to poznat
- 3. lze-li něco poznat, nelze to bližnímu sdělit a vyložit mu to